

Dotod je g. G. po svoji navadi sicer hudomušen, vendar pravičen. V naslednjem je pa pravičnosti konec in ostane le še prvo. Sodil in obsodil je slovenščino mojega «tolmača». Tisti stavek se glasi: «V tolmaču šumota suha, afektirana, popirnata (upam, da je tiskovna napača, če ne, bi si pač dovolil vprašanje, ali se šteje g. G. v «slabi ducat naših dobrih» ali v dobri ducat naših slabih filologov) slovenščina, ki bi ji večkrat bil potreben poseben tolmač in ki je bolj pod nemškim ko latinskim vplivom čez mero substantivno inficirana.» V tej obliki je stavek krivičen. Pravičen bi bil takle: Iz tolmača zveni suha, koncizna in plastična beseda; res je, da ima nekaj izrazov, ki niso splošno znani in tega bi v šolski knjigi ne smelo biti; res tudi, da je jezik za tega ali onega okus s substantivi precej močno obložen, toda to se z dikcijo tolmača povse sklada, ker tolmač ne strpi dolgoveznosti, temveč mora biti jedrén, zgoščén, zalit, naphan in zažét. Tako bi bilo prav. Jaz se slovenščine zelo rad učim. Vendar ločim s tega vidika pisce v dve skupini: v take, od katerih z veseljem sprejemam nauke, pa v druge, ki jim pokažem burkle, če se mi pridejo ponujati. V prvi skupini g. G.-ja ni. Da ravnam prav, se prepričajmo iz njegovega Trimalhijona, pa posluhnimo, kakšna slovenščina nam kaj iz nje ga šumoče: tolikih ran (tot vulneribus, torej toliko ran) — nazaj odskočil (inficirano) — se je začel učiti računati (horribile! G. G. sploh vse «začne», tega nadležnega ščavja kar mrgoli, štirikrat ga najdeš na eni strani, dvakrat v enem, pa še kratkem stavku) — ob spremljanju godbe (infic.) — pavina jajca (pavičja ali vsaj pavja) — jajca, narejena iz (infic.) — ta dober (!) človek — mož je prihajal pust (molestus fuit, kako krasna infekcija, pa ne z latinskim bacilom) — mojo družico sem odkupil — prinesem mojemu malčku — mojega sužnja sem poljubil (še nekočlikokrat) — kakšen gospod, tak suženj — ugnal v kozji rog (infic., dvakrat) — nismo imeli dolgo časa občudovati ta presenečenja; naenkrat (bravec si komaj verjame, da prav čita) — med njih (!) je postavil — zunaj na deželi (infic.) — podal se je (infic.) — na dano znamenje (infic.) — hočem rasti na premoženju, ne na životu (komu pa? Oméla raste na bukvi) — ladje gredó (inficirano: naves euntes ni vulgarno) — že pogled na kopel bo moja takojšna smrt (poleg drugega vzor substantivne infekcije) — ladje so ponesrečile (kogá pa?) — med tem časom, ko (infic.) itd. itd. — Če bi mi g. G. nemara odvrnil, da je s temi salopnostmi, soloikizmi in drugimi barbarizmi namenoma posnemal dikcijo izvirnika in risal «miljé», bi se mu moral, naj mi oprostí, smejati, zakaj g. G.-ju je vseeno, ali mu govori Encolpius ali klipán, ne glede na to, da jaz slučajno vem, kako je treba take reči posnemati. In če bi ne vedel, me pouči, na primer Tavčar ali Pregelj ali — za drastično — s svojimi prevodi Debeljak ali Glonar sam, ki je mnogo stvari v T. res izvrstno ponašil. Škoda, da je pustil toliko grdih peg.

Če bi stari Kato svojega sina učil, kaj je kritik, bi mu dejal: «Iudex literatus est, mi fili, vir bonus, iudicandi peritus.» Torej tudi «vir bonus».

A. S.

K R O N I K A

Mariborska drama. Zimska sezona: Ibsen: Divja rasa. Shakespeare: Romeo in Julija. Krleža: V agoniji. Niccodemi: Učiteljica. Režija: prve tri R. Pregarc, zadnjo J. Kovič.

Šele v zimskem delu sezone se je drama toliko dvignila, da se lahko govori o umetniški tvornosti. Višek je v Romeu in Juliji, ki spada med najbolj uspele

uprizoritve. Izrazit in samonikel notranji in zunanji stil, tesno prilagoden bistvu drame, ki zato plastično izstopi in močnejše učinkuje. Scena, kostum, kretnja, vse gre premišljeno v isto enoto. Julija E. Kraljeve očara po lepi, zvonki dikciji, do popolnosti nedostaje le strasti, brez katere sicer brežhibno podoživljena figura notranje ni izčrpana. Romeo je okvirna vloga in se dá različno tolmačiti. Rakuša ga je vzel težje, malo sentimentalno, rekel bi, hamletovski. A preko vseh naglih, ostrih prehodov je prešel ne le z rutino, ampak z notranjo verjetnostjo in čarom mladosti. Mercutio — V. Skrbinšek — je mojstrski lik, izklesan in dodelan, notranje resničen, igralsko težko prekosljiv. Pravilen, mestoma dober, dasi ne vedno dosleden, je pater Lorenzo (Furjan) in Benvolio (Nakrst), oba neigralca. Skupne scene kažejo smisel, druge poedine vloge niso nad povprečnost, nekatere so propadle, kar pa vsled njih nebitvenosti ne razbije celote. Uprava se izkaže s požrtvovalno obnovo odrske opreme.

Prav tako bi bila uspela Divja rasa, ko bi bili vsi svoji nalogi kos. Režija, ki riše v Shakespeareju velike ploskve, dinamiko čuvstev, renesančne oblike, gre tu v meščansko-intimni interieur, sledi razglabljanju filozofskih, socialnih, etičnih problemov do vseh potankosti. Ostro se od igre odloči simbolika in na obeh teče vidno in čutno drama ideje. Tu so spet na mestu V. Skrbinšek, dovršeno v strogi, zgoščeni vlogi «izveličarja» Werleja ml., E. Kraljeva v vlogi deklice (nežni, ljubki značaji otrok in starke ji posebno uspejo) in Rakuša kot Ekdal, ki uspe v verzirani igri in, prav razumevajoč svojo nalogo, večje ustvari iluzijo slabiča. Še Furjan kot stari Ekdal vzdrži na površju, vse drugo ne uspe, niti Gina Bukšekove, ki je še bolna, ne seže nad povprečnost, a Divja rasa hoče v detajlu samo izvrstnih, krepkih igralcev.

Učiteljica — je prazna laška reč, brez ideje, odrski komad. Romantika, sentimentalnost in drugi solzavi rekviziti. A prilika, da E. Kraljeva razbohoti svoj razvoj, pokaže svoja pestra izrazna sredstva, svoje neposredno doživljanje. Tu je J. Kovič dober v nekaj preveč stilizirani vlogi šolskega sluga. Prav je igrala Starčeva, a zajde v karikaturu. Drugo spet po navadi, mestoma neokusno in (kakor mešanje nemške govornice v dosego smeha!) nedopustno. Režija se zadovoljuje z mehaniziranjem; jezika, karikature, sabotaže ne vidi.

V agoniji — je miljé Zagreba. Vzemite mu žargon in igrajte ga — čeprav dobro in v izvrstni režiji — v Mariboru, pa imate tabulo raso. Miljé je ves kolorit igre. Laura je resnična, Lembach pa umre od problematike, neutemeljenosti in neprepričevalnosti svoje narave. Režija je izvlekla iz dela zadnji detajl, plastično podčrtala in niansirala. Igra vseh, E. Kraljeve, V. Skrbinška, R. Rakuše in tudi E. Starčeve, dasi je ta spet šla predaleč, je prvovrstna. A kljub taki uprizoritvi drama ni zavzela publike, ker je stvar prelokalna in prešibka. —

To je spet lansko delo. Iz te in take osnove se bo mogla mariborska drama povzpeti v krog umetniškega tekmovanja in bo še bolj izpolnila svoja druga poslanstva: dela za slovensko kulturno orientacijo obmejnega prebivalstva, zadnja in prva obmejna, avtohtona ustanova narodne prosvete ob dotikalšču s tujo kulturo, kulturni državni mejnik, svetišče za kult jezika, ki ga tuja politika preroka — na tem terenu, svoji pradomovini. V tem je globlja upravičenost gledališča v Mariboru. Tem manj sme zato uprava popustiti v umetniški smeri.

M. Š n u d e r l.

Urednikov «imprimatur» dne 21. maja 1929.